

De opmars van Chinees design

Rotterdams ontwerpbureau Studio Dunbar toonaangevend in China

Voor innovatief productontwerp was in China tot in de tweede helft van de twintigste eeuw weinig aandacht. Sinds het land op economisch vlak meer openstaat voor de rest van de wereld, is dat anders. Het gerenommeerde Nederlandse ontwerpbureau Studio Dunbar legde al in 1994 de eerste contacten met China en zit midden in de huidige opmars die Chinees design doormaakt. “China heeft een rijke visuele geschiedenis maar het ontwikkelen van visuele ideeën is geen onderdeel van de Chinese cultuur.”

In de drie grote steden – Peking, Sjanghai en Guangzhou – schieten ontwerpadviesbureaus als paddenstoelen uit de grond

Design is in China een nieuwe industrie die sinds het begin van deze eeuw zeer in opkomst is. Chinese bedrijven willen internationale bekendheid voor hun eigen merken en beseffen dat ze daarvoor kwalitatief hoogwaardige producten zullen moeten produceren. Ook willen ze aandacht aan de promotie hiervan besteden. Daarnaast willen westerse producenten hun merken afzetten in China, terwijl Chinese consumenten steeds hogere eisen stellen aan buitenlandse producten. Dit brengt veranderingen binnen de ontwerpbranche met zich mee. Koplopers binnen de Chinese bedrijven investeren in hun ontwerpafdeling en goed opgeleid personeel of huren externe bedrijven in voor hulp in het ontwikkelen van een eigen productidentiteit. De laatste paar jaar is design een zeer populaire afstudeerrichting aan Chinese universiteiten en in de drie grote steden – Peking, Sjanghai en Guangzhou – schieten ontwerpadviesbureaus als paddenstoelen uit de grond.

Verlangen naar innovatie

Het Nederlandse ontwerp bureau Studio Dumbar hoefde niet in te springen op deze recente ontwikkelingen omdat de contacten van dit bedrijf met China al dateren uit 1994. In de jaren negentig legde China voor het eerst contact met internationaal bekende ontwerpstudio's en academies. Studio Dumbar was er hier een van en werd benaderd door de China Industrial Design Association om lezingen te geven over recente ontwikkelingen binnen de designwereld. Er werd een samenwerkingsverband opgezet om ontwerppublicaties te maken met Wang Xu, een grootheid binnen het grafisch ontwerp in China. Sinds 1994 heeft Studio Dumbar de contacten met China behouden en uitgebreid. Dit leidde in 2005 tot de oprichting van een joint venture in Sjanghai. Zou Zhengfang is zakelijk partner van Studio Dumbar en is nauw betrokken geweest bij het oprichten van deze joint venture. Zou: "Omdat China zich zo snel en met

zoveel dynamiek ontwikkelt, ligt de focus van Studio Dumbar momenteel voornamelijk op China. Recente ontwikkelingen maken dat bedrijven van over de hele wereld hiernaartoe komen om zich uit te breiden of te ontwikkelen. Dat leidt tot fantastische mogelijkheden." Tegelijkertijd zijn de behoeften van de Chinese publieke sector en van de overheid groot. Dit sluit goed aan op de markt waar Studio Dumbar zich op richt, de zakelijke, culturele en publieke sector. Zou: "China bevindt zich momenteel in het stadium waarin de mentaliteit en het verlangen er zijn om van ontwikkelde en volwassen westerse landen te leren. Dit verlangen richt zich voornamelijk op het gebied van technologie, management en creatief denken. Design is daar een onderdeel van."

Inzicht in jeugdcultuur

Deze leer- en nieuwsgierigheid op het gebied van design is een interessante ontwikkeling. Hoewel China al decennialang een aanzienlijk deel van alle elektronische apparaten, schoenen en andere producten ter wereld produceert, zijn deze producten en merken voornamelijk ontworpen in Europa, de Verenigde Staten of Japan. Voorzover Chinese bedrijven al hun eigen producten ontwikkelden, waren deze grotendeels kopieën van buitenlandse ontwerpen. Tegenwoordig wordt design ook in China gezien als een manier om een sterkere concurrentiepositie te verkrijgen. Lokale bedrijven worden steeds beter in het ontwerpen. Ook grote multinationals realiseren zich steeds beter dat ze ontwerpen speciaal voor de Chinese consument moeten ontwikkelen als ze hun marktaandeel in China willen behouden of vergroten. Verschillende multinationals hebben onderzoekscentra voor design in China geopend om de lokale smaak te onderzoeken. Een goed voorbeeld hiervan is Sony. Dit bedrijf kwam er in 2005 achter dat de jonge Chinese consument Sony als een ouderwets merk zag, vooral populair bij de generatie

Studio Dumbar staat bekend als een capabel ontwerpbureau met de juiste expertise wat betreft de westerse én oosterse cultuur

van hun ouders. Door vijftig jongeren een digitale camera te geven met daarbij de vraag om hun leven vast te leggen, kreeg het bedrijf door middel van deze foto's een goede inzage in de verschillende jeugdculturen. Daarop kon Sony zijn productontwerp aanpassen aan de jeugdcultuur. Studio Dumbar is al jarenlang actief binnen de Chinese cultuur en heeft veel werkervaring in China. Hierdoor staat de studio ook in China bekend als een capabel ontwerpbureau met de juiste expertise omtrent zowel de westerse als oosterse cultuur. Dit heeft geleid tot betrokkenheid bij verschillende grootschalige projecten, voor onder andere cliënten als TNT China, Buick (Cadillac) en General Motors.

Toegevoegde waarde

Joost Roozkrans is de *creative director* van de studio in Sjanghai. De internationale mentaliteit van Dumbar is zowel in de studio in Nederland als in de joint venture in China goed te zien; tussen de twee kantoren zijn veel overeenkomsten. Roozkrans: "Op de studio in Rotterdam zijn dertig mensen werkzaam met vijf verschillende nationaliteiten. In Sjanghai heeft het grootste deel van de werknemers een Aziatische achtergrond. Werken met talent uit verschillende culturen is deel van het DNA van Studio Dumbar. Dat levert gevarieerde invalshoeken op in de projecten en creatieve processen, wat de ontwerpprojecten voor onze opdrachtgevers verrijkt." Verloopt het ontwerpproces in China nu anders dan in Nederland? Roozkrans: "Er zijn zeker verschillen. In Nederland kennen we een unieke ontwerpcultuur, design is overal aanwezig en zichtbaar op elke straathoek. Het is een deel van Nederland, een land dat per slot van rekening door de Nederlanders zelf is ontworpen. Denk daarbij aan polders, dammen en de openbare ruimte. Als Nederlander ben je jezelf er niet van bewust dat zelfs de natuur meestal is gecultiveerd en aangelegd. In China is dat minder zo." Daarnaast zit er volgens Roozkrans een wezenlijk

verschil in de benadering van design door Nederland en China: "Design wordt door de Nederlandse overheid en het bedrijfsleven gezien als een economische factor, waarmee je verschil kunt maken en waarde kunt toevoegen. In China staat design daarentegen nog aan het begin van de ontwikkeling. Er is al veel vraag naar directe en krachtige reclame en dan vooral voor praktische producten zoals mobiele telefoons en architectuur. Voor diensten en als waardetoevoegende factor wordt design in China nog maar weinig ingezet."

Volgens Roozkrans heeft dit ook met de huidige economische ontwikkelingen in China te maken. De verschillen tussen arm en rijk zijn enorm. Daarnaast kent China een rijke visuele geschiedenis. Gebruiksvoorwerpen zoals aardewerk uit de Yangshao-cultuur (6e eeuw v. Chr.) waren veel geavanceerder dan het Europese aardewerk uit die tijd. In de loop van de geschiedenis heeft China deze voorsprong echter verloren. Wel worden in China traditionele ambachten nog veelvuldig beoefend, terwijl deze in Nederland vaak nauwelijks nog in traditionele zin worden toegepast. Het ontwikkelen van visuele ideeën is volgens Roozkrans geen onderdeel van de Chinese cultuur en van designopleidingen: "Dit wil Studio Dumbar in China toevoegen als ontwerpbureau," aldus Roozkrans. "De snelheid van alles ligt hier veel hoger dan in Nederland of Europa. Afspraken worden vaak een dag na de besprekingen al vastgelegd, er gaat niet een week of meer overheen zoals in Nederland. De doorlooptijd van ontwerpprojecten is daarmee veel korter en compacter in China. Chinezen zijn heel praktisch en goed in improviseren. Ze houden van de status van westerse merkproducten en zijn aan de andere kant ook zeer prijsbewust. Over alles kan onderhandeld worden en dat gebeurt dan ook."

China kent een rijke visuele geschiedenis, in de loop van de geschiedenis heeft China deze voorsprong echter verloren

Onderwijs in design

De *Central Academy for Arts and Crafts* in Peking is weliswaar al in 1956 opgericht, maar de eerste school die zich echt op ontwerp richtte, is in 1977 geopend in Changsha door de Universiteit van Hunan. Sindsdien is het balletje langzaam gaan rollen. In 2005 hebben de *Tsinghua University* in Peking en de *Academy of Fine Arts* in Guangzhou hun faculteiten voor designopleidingen vergroot om zo ruimte te bieden aan meer studenten. Momenteel bieden ruim 400 opleidingen in China ontwerplessen aan en studeren er per jaar ongeveer tienduizend industrieel ontwerpers af. Tien jaar geleden waren dit er nog ruim 1500. Naast de ontwerpactiviteiten in China is *Studio Dumbar* ook actief binnen deze zich snel ontwikkelende creatieve educatie. In 2009 presenteerde *Dumbar* gezamenlijk met het *Shanghai Creative Center*, de *Willem de Kooning Academie* en *Michel de Boer* een intentieverklaring voor het opstarten van een nieuw design-educatieprogramma in Sjanghai en in Rotterdam. Ontwerper en creatief ondernemer *Michel de Boer* bracht deze partijen samen, met het doel een stimulans te geven aan de Chinese designeducatie en een brug te slaan naar 'Dutch Design'. Dit programma omvat twee onderdelen, namelijk het *Dumbar Design College* voor Chinese ontwerpers en een voorbereidend programma om Chinese studenten in staat te stellen het Nederlandse lesprogramma te volgen. *Zou Zhengfang* vertelt hierover: "Het idee hierachter is dat we een educatief platform in China willen opzetten voor getalenteerde ontwerpers. Voor dat we de Chinese studenten deel kunnen laten nemen aan de opleiding in Nederland bereiden we hen voor op het gebied van conceptueel denken, de Nederlandse lesmethode en studeren in het westen, waaronder training in de Engelse taal en culturele voorbereiding." Op die manier wordt het gat tussen de Chinese opleidingsachtergrond van de studenten en de marktbehoefte

overbrugd. Zo komt Chinees talent beter tot zijn recht en krijgen jonge ontwerpers betere kansen op de arbeidsmarkt. Het is een mooi idee dat nog niet probleemloos gerealiseerd is. *Zou*: "Op dit moment zijn we op zoek naar partijen die dit programma willen steunen. Het is voornamelijk een non-profit programma, maar het komt zowel China als Nederland ten goede." Hiermee springt *Dumbar* in het tot nu toe nog niet overbrugde gat in de Chinese designeducatie. Chinese opleidingen zijn sterk in het onderwijzen van productontwerp, het ambacht en in het gebruik van computers in het ontwerpproces. De conceptuele kant van het vak en de begeleiding van studenten bij het vertalen van de opleiding naar de praktijk zijn echter niet optimaal. Volgens *Liu Chuangzhong*, professor aan de universiteit van *Tsinghua*, is innovatie noodzakelijk. Het project van *Studio Dumbar* zou hierin goed kunnen voorzien.

Dat China op het gebied van design niet alleen naar het Westen kijkt maar ook zichzelf ontwikkelt, is af te zien aan de resultaten die Chinese studenten de afgelopen jaren behaald hebben in internationale ontwerpwedstrijden. Zo ontwierp een student van de Universiteit van Hunan de hoofdprijs van de tweejaarlijkse *Nagoya Design Do!*-wedstrijd voor jonge ontwerpers. Het ging hierbij om een melkverpakking waarop het weerbericht van de dag geprint was, zodat de melkdrinker tegelijkertijd nuttige informatie kreeg en zich bewust werd van de houdbaarheidsdatum van de melk. Volgens professor *Renke He* van de designschool van de Universiteit van Hunan zijn Chinezen van oudsher erg goed in ontwerp: "We hebben nu alleen nog een renaissance nodig."